

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Nagyon egyedül

Az öreg Straucher doktor, Csernovic város zsidó képviselője mondotta az Uj Kelet munkatársának a román kamarában. „Nagyon egyedül vagyok.” Öreg harcos mélabujával mondotta ezt a zsidó nemzeti politika veteránja, aki a bécsi Reichsratban negyedszázadnál tovább képviselte nemzetét, ugyanazt a zsidóságot, amelyet most a román parlamentben. Csaknem véletlen, hogy ő is ott ül most a román politika intézői között: Románia Bukovinával együtt őt is átvette. A nemzeti zsidóságnak ez a régi hatonája nagyon egyedül érzi magát a román parlamentben. Olyan ő, mint a zsidó a világ népei között. Magányos sziget, a tengeren. De a szigetnek is vannak társai, a többi sziget, amely tengeri áramlatok vonalában végtelen láncként csatlakozik hozzá. A zsidó nemzeti mozgalom varázsa ép abban van, hogy a világ valamennyi zsidó szigetét a nemzeti érzés meleg és termékeny Golf-áramlatával fogja össze. Nos Straucher doktor még szigetnek is túlságosan elszigetelt. A többszáz román képviselő között tértalanul áll, értetlenül, mint valami bizarr jelenség, alig tudja valaki, mit jelent az ő párt nélküli alakja és mi a jelentősége az eszmének és a néptömegnek, amely őt a törvényhozás bukaresti aulájába küldte. A román politika, amely valaha esküdött ehességé volt a zsidónak, s a fajt, helyes érzéssel bár, de helytelen hangsúllyal idegenként kezelte, idők fordultával, hogy a demokrácia minden törekvő nép számára kötelezővé vált, a gyűlölt idegennel szemben is megváltoztatta magatartását. Hogy a véleménye gyökeresen változott volna, mindmáig sem derült ki. Nekünk az a gyanunk, hogy a román politikának még nincs is semilyen véleménye a zsidóságról, inkább egyedül vüni nézi, mint érdeklődéssel s ha hozzá kell szólni a dologhoz, félre áll, mert sohasem vett magának annyi fáradságot, hogy belepillantson a nép izgalmas és nagyszerű, érdekes és rokonszenves problémáiba.

Nem csodáljuk, ha Straucher elvtársunk a politika idegen piacán egyedül érzi magát. Csak azt csodáljuk, hogy a román politika minden felületessége ellenére sem vette még észre ennek az egyedülállónak bántóan riktó voltát. A bukaresti kamarában nem az egyetlen Straucher doktornak kellene ma képviselnie a zsidó nemzeti kisebbséget. Ha tíz cionista képviselője volna ennek a parlamentnek, a zsidóság romániai arányaihoz, amelyek megközelítik a másfél-millió lélekszámot, bizony ez se volna túlságosan sok. De ennyire legalább is jogot formál Romániának számszerint második nemzeti kisebbsége. A zsidó nacionalizmus semmiben sem ellentétes a román nép érdekeivel. A zsidó nacionalizmusnak nincsenek külön utjai, az államtól elhúzó irányai; ideáljai a legbékésebbek és a legnemesebbek, seholsem kereszteszik a román állameszmét. A zsidó nemzet még csak asszimilálni sem akar; amivel azt kívánjuk kifejezni, hogy asszimilálódni nem akar; mert fiatal népek között a régebbi kulturájú zsidók asszimilációja csak külsőségeiben asszimiláció, kultúra és lelkiek dolgában asszimilálás. A zsidó nép élni akarja a maga külön népi életét, fejleszteni a maga nemzeti kultúráját, minden körülmények között megtartani az ősei hitét és hagyományait és ha régésrég vágyaival és erői fölöslegeivel Palesztina felé fordul, hogy az őshazát újra felépítse és a hontalan zsidóság államává tegye, ebben Románia sem láthat egyebet, mint Anglia, vagy Amerika, amelyek nemcsak jószemmel nézik

ezt a törekvést, de mint megható és páratlanul álló történelmi jelenséget, támogatják is.

„Nagyon egyedül vagyok, mondja Straucher, itt senki sem ismeri a mi problémáinkat, a nagy forradalmi átalakulást, ami bennünket végbe megy.” A legjellemzőbb a lamentáló zsidó képviselőnek egy rövid tömöndata: „Kerüljük a zsidókérdést.” Az egyiknek kényes, a másiknak kellemetlen, a harmadik nem törődik vele, a negyedik, aki valaha hangos antiszemita volt, visszahúzódik, mert még nem meri bevallani, hogy a saecrum béke óta ő is revidálta a zsidókról való véleményét. Vannak honok ellenesek is, akik nem is lesznek soha más véleményen, mert vérükben van a zsidógyűlölet. És vannak ellenfelek, akiknek a politikai programjuk írja elő, hogy ellenségei legyenek minden nemzeti mozgalomnak, ők ellenségei elvből a zsidó nemzetnek is, minthogy még nem sikerült barátságosabb lélekkel behatolni ennek a nacionalizmusnak ideális, emberi mélységeibe. Nem érthető, ha a

román politikának hallgatag, vagy nem-jóindulatu ennyifélesége között Straucher még öregebbnek és még egyedülállóbbnak érzi magát. Fáradtsága csak akkor enyhül, ha a holnapra gondol. Holnap minden másképp lesz. A zsidóság felismeri a lét parancsát és csak a maga nemzeti képviselőire adja le szavazatát. Legalább nyolc-tíz testvérnek itt kell lennie, hogy együtt harcoljunk és vállvetve rohanjunk a cél felé. Az agg veterán feleslillog, ha erre gondol, újra ifjui erővel fog harcolni többedmagával, mint harminc évvel ezelőtt, amikor a kevesek kevesei közül szinte társak nélkül kezdte, egyedül. Mi magunk is hisszük, hogy ez lesz itt a holnap. A zsidóság már egyre erősebben érzi a parancsot, fennmaradása egyetlen lehetséges törvényét. A zsidóság elküldi a maga képviselőit a fórumra. Ehhez persze arra is szükségünk lesz, hogy a román politika apátiája feloldódjék és ő maga segítsen bennünket hozzá jogos igényeinkhez.

Titulescu pénzügyminiszter Take Jonescu külügyminiszter ellen

Az agrárreform tárgyalása — A kisajátított földeket csak a termés betakarítása után adják át

— Az Uj Kelet munkatársától —

Bukarest, július 1. A kamara tegnapi ülésén a kérdéses incidens tárgyalásán Titulescu pénzügyminiszter volt dezavualm Take Jonescu miniszter társát, aki Junian képviselő vádja szerint több külföldön élő földbirtokosnak tanácsokat adott, miképen mentesíthetik földjüket a kisajátítás alól. Ezt a leleplezést és Titulescu elítélő nyilatkozatát természetesen a már megszokott vihar és botrány követte. A mai ülésen elfogadott módosítások közül megemlítendő, hogy a parasztság a földet csak a termés betakarítása után kapja meg.

Az agrárreform vitáját megszakították, miután a kormány újból egyhavi indennitást kért. Több képviselő, köztük Maniu Gyula is rámutatott arra, hogy a parlamentarizmus kijátszása az, hogy a kormány hónapról-hónapra indennitást kér ahelyett, hogy a költségvetést beterjesztene. Teljesen helytelen politika a kormány részéről a tegnapi ülésen tett az a fenyegetés, hogy ha a kamara nem szavazza meg az indennitást, holnap már nem fizetik ki a tisztviselőket. Ha ez az eset beállt volna, nem a kamara lett volna a hibás, hanem a kormány, amely utolsó pillanatra hagyta az indennitási javaslat beterjesztését.

A belpolitika eseményeiről az alábbi tudósítások érkeztek:

As agrárreform

A kamara mai ülésén folytatták az agrárreform vitáját.

Averescu miniszterelnök felolvassa a királyi kéziratot, mely szerint az ülésszakot július 20 áig meghosszabbították.

Junian tiltakozik a kamara kizáró határozata ellen és kijelenti, nem tudja miért zárták ki. Felhívja a belga kamarát, amelynek elnöke nem veti magát alá a kormány akaratának.

Zamfirescu elnök: Más a belga és más a román kamara. Ezután folytatják a vitát.

A 84. szakasznál Mihalache indítványozza, hogy a kisajátítás és földosztást a szövetkezetek központja és ne az agrárbizottság végezze, mert utóbbi reakciós érzelmű.

Miniszterek egymás ellen.

Junian képviselő bírálja az idegeneknek adott kedvezményeket és kijelenti, tudomása van arról, hogy Take Jonescu néhány külföldön

tartózkodó egyetemi tanárnak utasításokat adott arra vonatkozólag, hogyan menthetik meg majd birtokukat a törvény által elrendelt kisajátítás alól.

A felszólalásra Take Jonescu távollétében Titulescu pénzügyminiszter válaszolt. Kijelenti, hogy ő a dologról mit sem tud, de kívánja az ilyen birtokok kisajátítását és nem ért egyet Take Jonescival.

Erre hangos vihar támadt. Miközben Averescu miniszterelnök odasug Titulescunak nyilván az, hogy ne mondjon ilyet.

Titulescu a miniszterelnök felé fordulva a következőket mondja: Miniszterelnök ur! Engedje meg, hogy nyilatkozhassam erről a kérdésről, hogy végre is világosan lehessen látni.

Dr. Lupu: Ugy látszik, a kormány két tagja között nincs meg az egyetértés.

Titulescu: Elvi ellentét miatt egyetlenegy kérdésben nem lehet egyenlenségről beszélni. Azért még nem válunk el egymástól.

Julian folytatja interpellációját. Egy névsort akar felolvasni, hogy kik kérték birtokuk mentesítését a kisajátítás alól.

Averescu nem engedi Juliant beszélni. Felhívja az elnököt, hogy vonja meg a szónoktól a szót. Az ellenzék erre irtozatos lármát csap. A képviselők a padokra ugrálnak és sértő szavakat kiáltanak a miniszterelnök felé. Az óriási zajban az ülést nem lehet folytatni s ezért az elnök kénytelen azt felfüggeszteni.

Ujabb indennitás a kormánynak

A szünet után Titulescu pénzügyminiszter a költségvetés újabb 1/10 részének megszavazását kéri júliusi indennitás címen. Csiszér szocialista pártja nevében kijelenti, hogy az indennitást nem szavazza meg. Jorga megszavazza, mert Titulescu személye garancia arra, hogy pénzügyi programját meg fogja valósítani.

Maniu Gyula bírálja a kormányt, mert a költségvetést mai napig sem tárgyalhatták és és kijelenti, hogy nem szavazza meg az indennitást.

Averescu tábornok: Ha nem szavazzák meg, akkor holnap, július 1-én nem fizethetjük a tisztviselőket.

A kamara ezután megszavazza az újabb egyhavi indennitást.

Zs. N. A.

A román királyi közmunkügyi miniszter tegnap nyilvánosságra hozott rendelete, amelyben törvényes garanciákkal látja el a Zsidó Nemzeti Alapra való gyűjtéseket, aktuálisá teszi, hogy röviden ismertessük a Zsidó Nemzeti Alap (rövidítve Zs. N. A.) szervezetét, céljait, működését és eddig elért eredményeit. Alkalom lesz ez arra, hogy intézményeiben mutassuk be azt a csodával határos átalakulást, melyet a cionista gondolat a zsidó népben előidézett és azt az emberi erőt és képzelőerőt föltöltött energiát, amellyel a cionista gondolat legnagyobb írtja, Theodor Herzl ezt az átalakulást keresztül vitte és örök időre biztosította. Mert sohase feledjük el, hogy a cionizmus minden mai eredménye és életbehívott intézménye, csirajában, sőt életre hívta már megvolt Herzl működése alatt és bizvást mondhatjuk, hogy minden intézményünk, praktikus és politikai berendezésünk ez a páratlan világszertei és zsidó szív teremtette meg: minékünk, követőknek és utódoknak, csak a továbbfejlesztés könnyű munkája jutott. A sok között, ilyen örök intézménye a zsidó népnek, a Zs. N. A. is.

Már az első cionista világtalálkozón (Basel, 1897.) Profeszor Schapira, megpendítette az eszmét, hogy alapot kell teremteni, amelynek célja Palesztina földjének megvásárlása legyen. Egyelőre azonban korainak látezott a dolog, minthogy a világszervezet politikája, mindeneke őt és kizárólag a „Charter” elnyerésére irányult. Csak a Charterbe foglalt közjogi biztosítékok kivívása után gondolták megengedhetőnek a tényleges kolonizációt és így a Zs. N. A. működését is. De hovatovább mindinkább nyilvánvalóvá lett, hogy a Charter ki eszközölése a török szultannal akadályokba ütközik. Praktikus berendezésekkel kellett tehát politikai követeléseinknek nyomtatékot adni — és az ötödik cionista világtalálkozón (Basel, 1901.) testet öltött a Zsidó Nemzeti Alap gondolata.

A Zs. N. A. célja, hogy Palesztina földjét, a zsidó nép számára örök és elidegeníthetetlen tulajdonul megvásárolja. Ez annyit jelent, hogy a nemzeti alap, mint jogi intézmény, lépésről lépésre megvásárol minden földterületet Palesztinában. A megvásárolt földterületeket nem bocsáthatja újra áruba, hanem a zsidó telepeseknek örökberlet formájában kiosztja. A telepesek annyi földet bérelhetnek a N. A. területein, amennyit maguk és családjuk megtudnak

mivelni. A bérlet, a bérlet haláláig, vagy önkényes visszavonulásáig a bérlet birtokában marad, de köteles a közösen megállapított bérösszeget pontosan megfizetni. A bérlet, közös megállapodással a bérlet fiára vagy örökösére is átruházható, de a föld maga, örökre a Zs. N. A., vagyis a zsidó közösség birtokában marad.

Minthogy az egész ország földterületeinek megvásárlásáról, tehát előreláthatóan nagy közpénzről volt szó, eleve is biztosítani kellett a legszigorubb ellenőrzés lehetőségét. Ezért a Zs. N. A.-nak szövetségi jellegű és formát adtak és mint céget, Londonban jegyezték be, mégpedig azért, mert az angol kereskedelmi törvények a legszigorubbak ebben a tekintetben egész Európa területén. A N. A. székhelye is eleinte London volt, később és manap is Hágában van a központ.

A N. A. vagyonára vonatkozóan a kongresszus a zsidó nép széles rétegeire számított és amint az eredmények bizonyítják, ebben a felfévesében nem is csalakozott. Soha adakozással egybekötött intézmény olyan népszerű nem volt a zsidóságban, de az egész emberiség történetében sem, mint a Zsidó Nemzeti Alap. Itt aztán nincs különbség cionista vagy nemcionista között és nem is lehetett, hiszen Palesztina földjének megvásárlásáról volt szó és ez egyformán szívbeli ügye minden zsidónak, pártállásra való tekintet nélkül. A zsidóság valóssággal genialitást fejtett ki azoknak a módszereknek gondolásában, melyekkel a N. A. vagyonát gyarapította. Itt voltak a N. A. bélyegek (minden zsidó a privat, sőt üzleti leveleire egy-egy N. A. bélyeget ragaszt), a N. A. gyűjtőperselyek (ma már nincs olyan igaz zsidó család az egész föld kerékiségén, ahol egy-egy ilyen persely ne volna), azután gyűjtővek, alkalmi gyűjtések lakodalmakon, bérlet-milákon, téraadományozások, önkéntes adók, olajfaadományok, a N. A. „aranykönyv”-ébe való beiktatások, mind, mind egy-egy eszköz volt a N. A. gyűjtésére. Ugy, hogy valóban közmondássá vált a zsidóságban ez a mondás: „Zs. N. A. ben és bánatban, gondoljunk a Zsidó Nemzeti Alapra.”

Eddig öt nagyobb zsidó kolóniája van a N. A.-nak Palesztinában, ahol a földet egy területben szerezte meg, de azonnaltul szétszórtan az egész országban vásárolja a földeket, úgy, hogy lassan teljes hálózatot épít így ki. De nem csak a föld megvásárlásával foglalkozik, hanem praktikus berendezésére is gondot fordít. Olajfaültetvényekkel ülteti be a kopár hegyeket (Herzl-erdő, olajfaadomány), gazdasági

kisérleti telepeket szervez, stb. stb., — szóval mindent megcsinál, ami az ujjannan berendezett palesztinai Zsidóország fölszépítésének alapja lehet. És ennek tudatában a zsidóság adakozó lelkesedése nemcsak hogy nem csökkent, de évről évre és hónapról-hónapra egyre fokozódik.

Az egész föld kerékiségén ötvenkét országban vannak a Zs. N. A.-nak országos központjai és minden országnak százakra és ezrekre menő bizalmi tisztjei, kiknek működése kizárólag a N. A. gyarapításában merül ki és az összes szálak mind a Hágai Világközpontba futnak össze. A világtalálkozások alkalmával az egyes országos N. A. vezetőségek is kongresszusra gyűlnek össze és a mostani karlsbadi világtalálkozónak bizonyára egyik lélekemelő momentumuma lesz, mikor ötvenkét ország kiküldötte fog beszámolni a Zsidó Nemzeti Alap működéséről és gyarapodásáról.

Dr. Binéd Mózes.

Csoportalakulás Belényesen.

Leikes hangulat és inpozás keretek között gyűlt össze Belényes zsidósága június 29-én, hogy résztvegyen a zsidó nemzeti munkában. Az előkészítő bizottság nevében Verő Ernő üdvözölte lendületes beszédben a nagyszámú egybegyűlteket, utána pedig az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központi képviselője, Stern József ismertette nagy tetszés mellett a Szövetség céljait. A máramarosi szövetség képviselőjében dr. Fried Ábrahám üdvözölte az öntudatra ébredt belényesi zsidóságot. A nagyváradi csoport kiküldöttje, Blum Zsigmond lelkerő kötetten az egybegyűlteknak, hogy tegyék magukévá a Keren Kajemet ügyét. Ezek után határozatilag kimondták a belényesi helyi csoport hivatalos megalakulását és az E. Zs. N. Sz.-hez való csatlakozását. Az alakulógyűlés üdvözölő táviratot intézett a Szövetség központi irodájához és az Uj Kelethez, mint a zsidó nemzeti eszme előharcosaihoz. Majd a tisztikart választották meg. Előnk lett Lejnák Bernát, alelnökük Verő Ernő és Mózes Ábrahám, ügyvezető alelnök Stern Sándor. Választottak azután egy 25 tagú intézőbizottságot, a sékel és nemzeti alap-biztos Lebovics Márton lett. Az előjelek után itélve a belényesi zsidóság a nemzeti újjászületés munkájában a legjobb eredményeket fogja felmutatni.

A Sfatul Negustoresc dővai alakulása. A Sfatul Negustoresc kereskedők szervezete vasárnap délelőtti alakítja meg fiókját Dáván. A megalakuláson Tatai Sándor titkár vesz részt.

Szonja

Irtá: Szabó Imre

(3)

Az évődésnek ezért, de más okból is meg kellett szünnie. Hans, az ajtónálló színész sápadozva jött Jeneihez.

— Nem tehetek róla drágám, de ma meg sem kérdezte, itt vagytok-e. Akkor surrantak be, amikor másokkal voltam elfoglalva.

— Megbízható fráter vagy! — felelt szemrehányón a festő és idegesen nézett körül a kertben.

Az egyik páholyban megpillantotta Upolowt és a nőt. Upolow köszöntött, ezt már nem lehetett meg nem történeti tenni. A leány szinte elbujni akart; bizonytalanul nézte Jenei társaságát, Upolow füléhez hajolt, valamit sügött; a festő, alig észrevehetőn, igent bólintott.

Szonja és az asszonyság megfordultak. Az asszonyság széles-barátságosan köszöntött, kezét lobogtatta, fejét nógatta, himbálózott a testével. Nagyon örült a viszontlátásnak. Upolow átköszöntött mélyen, szinte alázatosan, a leány ott mellette hidegen biccentett, Szonja is fagyosan viszonozta Upolow reverenciáját.

— Ismerni tetszik — kérdezte az asszonyság Szonjától majdnem ujjongva — ismerni tetszik a szobauramat és a barátnőjét, Claire kisasszonyt?

— Igen, ismerem a fiatalembert, földim — felelte Szonja egykedvűen, nagy indulatait magába harapva.

— Hát akkor ide hívom őket, persze hogy ide hívom.

Kitárta karjait, evezett velük Upolowék felé; Upolow fölállott, odajött, az idegen esetlenségével bemutatkozott és megkérdezte, idehozhatja-e a hölgyét. A szobaasszony úgy érezte, hogy neki itt a háziasszony szerepe jutott, hogyne, hogyné, bátorította a szobaurát és maga ment a lányért.

Claire kreolbőrű fiatal nő volt, könnyű járásu; kurtára nyírott fekete dus haja magas és értelmes homlokot szegélyezett, merészen fénylő szeméből üde pajzanság, egyben ábrándozó szentimentalizmus csillogott, bozontos, jóságos lélek sugara, ami mindenkit, asszonyt, férfit levett a lábáról. Mozdulatai nyíltak, de nőiesek, vonalai csupa harmonia.

Ugy helyezkedtek el, hogy Upolow Szonja, Claire Jenei mellé került. A zene lágy kerengőket játszott, andalító áriákat, ami az embereket affinomatott, halk süttető beszéd mindenfelől; tányérszörmpölsés ha itt-ott pillanatokra megszakította a hangulatot, az emberek már idegesen rándítottak a fejükkél.

Upolow elérzékenyült. A zene mintha abhamaradt volna, az esti szél a hárfá egy két elhaló ütem foszlányát hozta az asztalhoz. Csönd, áhítatos csönd, míg a bágyadt akkordok lécsi valcerré nem frissültek.

Az orosz festő két kezével megragadta Szonja jobbát:

— Megbocsátsz Szonja, ugy-e megbocsátsz! Szonja küzdött egy ideig, de nem bírta. A szeme elhomályosult, feje lekonyult, sirt.

De nem sokáig, mert hirtelen mint dacos gyerekek, fölívta a fejét, nedves, gyulladt szemével félelmetesen nézett Upolowra.

— Ma este beszélni akarok veled.

Megjuhászodva, mint aki megérezte közelgő viharok lehetőségét, Upolow szinte nyögve felelt:

— Ahogy akarod.

Azután leszárította a sirás nyomait és a szobaasszonnyal folytatott profán beszélgetést piaci árakról, a sör drágulásáról, a jó istenről, aki nem bünteti érdemük szerint a henteseket. Jenei Clairevel diskurált, az író és Machel fatalisztikus butasággal bánták a sörös korszót.

A nyári éj mintha megmozdult volna. Csillagok hullottak és hosszú rakéta-léniát irtak a sötét űrben. A friss éji szellő a vadgesztenye álomszagát hajtotta ide, bódított, lankasztotta az embereket, akik fáradtan, lomha megelégedettséggel kelték föl és hazafelé himbálózottak.

— Megyünk! — adta ki Jenei a parancsot. Fízelték, fölállottak és mentek kifelé. A kapuban Jenei elbucszott azoktól, akiket fölöslegeseknek tartott. Mindenkihez volt egy pár szives szava, Treibelhez is.

— Még egyszer elolvasom, ha megcsömörlök is tőle.

A hű ember hízegésnek vette.

— Persze, persze — szólt és boldog mosoly öntötte el arcát — nem tud az apróság hatása alól menekülni.

(Folytatjuk.)

Beszélgetés dr. Lupuval

a román demokráciáról és a zsidókérdésről

— Az Uj Kelet munkatársától —

Bukarest, június 25. *Lupu* doktor, a Vajda-kormány volt belügyminisztere, ma a progresszív románoknak legkiválóbb vezéralakja. Ő a román Károlyi gróf, azzal a különbséggel, hogy nincsenek nagy dominiumai és bölcsője csak egy szerény moldvai pópa házában ringott. De a gondolkodása és temperamentuma sokban hasonlítanak Károlyihoz s az erőviszonyok, melyek között a parlamentben viaskodik, szintén emlékeztetnek az októberi magyar parlamentre. Bent ma még kevesen vannak, akik megértik, de a tömegek kint már az ő szavára figyelnek és bizonyos, hogy a demokratikus Romániának ő lesz egyik megalapítója. A küzdelemben többé-kevésbé társai a parasztok és az erdélyi nemzetiek. Ő maga azonban nem tűz kimondott osztálypolitikát és nem is nemzeti, fölülte áll minden kicsinyes elkülönítésnek, vallása az általános emberi haladás.

A parlament folyosóján szőittem meg a „domnu doktor”-t, így hívják Luput általában és megkérem, nyilatkozzék a román politika mai helyzetéről. *Lupu* nem tartja a helyet alkalmasnak erre és indítványozza, hogy kísérem el ülés után a vendéglőbe, ahol nyugodtabban beszélhetünk. Megvárom. A vendéglő a parlament mögött egy csöndes, akácok utcában van, afféle kis budai kocsmá, ahol kispolgárok és vasárnapi kirándulók szoktak étkezni. Egy kerti asztalnál foglalunk helyet. A pincér ismerősen köszönti a doktort, ugylát-szik, gyakori vendég itt. Az új Romániáról beszélgetünk és a lehetőségekről, amelyek ebben az országban vannak.

A demokratikus erők összeegyeztetése

— A mai Románia megszervezése — mondja *Lupu* — akár melyik nyugati országnak is súlyos fejlődést okozna. A legszerűsőbb európai politikai töprengve állana meg a problémát és szokatlan tömege előtt. Mit csinálhat tehát ilyen körülmények között a mai kormány, amely még a román politikának is csak legyőzhetőbb erőt foglalja magában. Hasztalan itt minden kísérlet és erőlködés. Ezt a problémát, az új Románia megszervezését csak úgy lehet megoldani, ha félretesszük minden párt-szenvedélyt és faji vagy nemzeti gyűlöletet és összegyűjtjük minden tehetséges, hozzáértő embert, aki dolgozni tud és akar és megadjuk nekik a lehetőséget a munkára. No gondolja kérem, hogy itt a regóban és az új területeken nincsenek igazi vezetése teremt emberek, hogy ne lehetne összeállítani egy vezérkart (a Stat major kifejezést használta), amely kivézet az országot mai kuszált helyzetéből.

— A mai kormány nemcsak hogy maga nem képes kormányozni, hanem az ország adminisztrációjába is, az utolsó falusi jegyzőig, olyan embereket nevezett ki, akik hozzá nem értők. Sulyosítja még ezt az a körülmény, hogy ezeknek az embereknek egy része tisztességtelen is. Nem elég, hogy a dilettantizmus ordít az egész vonalon, itt van még a feneketlen korrupció. A háború utáni országok helyzete hasonlít egy házhoz, amelyet részben tűz pusztított el, részben pedig kifosztottak. Még mielőtt az újjáépítéshez lehetne fogni, rosszindulatú bandák kifosztják azt is, ami a tűzvészből megmaradt. Ez a helyzet ma nálunk.

— Ön azt kérdi tőlem, mit kell tenni, hogy a vezetéshez azok az emberek jussanak, akikben megvan a kellő képesség erre, akikben él a társadalmi szolidaritás érzése és megvan az erkölcsi bátorságuk, hogy erős kézzel belemarkoljanak ebbe a darázsfaszékba. Csak egy mód van rá. Az egész ország demokratikus közvéleményének össze kell fognia, hogy modern, szabad lélekű teremthessünk. Ehhez nem elég, ha csak mi dolgozunk itt a központban, meg kell szervezni a legkisebb faluban is a demokratikus elemeket, mert csak az összes erők együttműködésével lehet megkezdeni az új Románia megreformálását. Talán sehol a világon nincs olyan egyszerű lehetősége a becsületes munkának, mint ebben az országban. Földrajzi fekvésünk és mérhetetlen természeti

kincsaink valóságosan rendelkezésünkre állnak arra, hogy Kelet-Európa vezető állama legyünk. És ez nemcsak nekünk fontos, hanem szövetségeseinknek is, akik egy demokratikus Romániában megértő barátokra fognak találni.

Grosa akciójáról

Megkérdem, nem találná-e célravezetőnek, ha a nemzetiségeket, melyeknek sorában kiváló szakemberek és képzett politikusok vannak, szintén bevonnák az ország kormányzásába.

— Már az előbb mondtam: minden értékes és hozzáértő embert oda kell állítani, ahol a legértékesebben tud dolgozni az ország javára. Nem szabad különbséget tennünk vallás és nemzetiség szerint. Régi meggyőződésem egyébként, hogy a kisebbségeknek is legyen képviselőjük a kormányban. A kormány nemzetiségi politikája egészen homályos. *Grosa* miniszter akcióját a legnagyobb szimpátiával kísérem, sok becsületes törekvést látok benne, de céltalannak tartom. Kizárt dolog ugyanis, hogy az a kormány, amely lebbal tiporta az alkotmányt és az egyéni szabadságtól a közszabadságig minden jogot elnyomott, valami jót és becsületeset alkosson. Éppen ezért nem is csodálkoztam ekkor, mikor a lapok bejárták a hír, hogy *Grozának* azért, mert igazságot akart szolgáltatni a nemzetiségeknek, megrendült az állása. Ellenkezőleg, azóta csodálkozom, hogy *Argetoianu* beügyminiszter még nem csukatta le eddig *Grozát*.

A zsidókról

A zsidó nemzeti mozgalomra terelődik a beszélgetés. Nem ismeri a kérdést a mai formájában. A zsidókérdés előtte eddig az emberiség, a haladás, a szabadság kérdése volt. Gyermekkorában látta, hogy a román nép nem antiszemta, csak a politikusok azok. Egy kis faluban laktak és az átutazó házaló zsidók az ő apjánál, a román pópánál találtak éjjeli szállást. Jó, sőt tuljó véleménnyel van a zsidókról. Rendkívül sokra becsüli a zsidó munkabírást és alkotói készséget. Ezt az erőt okosan kell felhasználnia az államnak.

— Mindig mondtam: az új Romániát a parasztok és a zsidók fogják felépíteni. Bászke vagyok rá, hogy belügyminiszterségem idején egy zsidót neveztem ki Bukarest alpolgármesterévé. *Dr. Katz A.* Ez az ember ma is legkiválóbb tisztviselője Bukarestnek.

Sohaem tudta megérteni az antiszemitikat és küzdött a zsidók polgárjogáért. A zsidó nemzeti gondolat is szimpatikus előtte, mert egy szabadságmozgalmat lát benne, bár ő maga fölülte áll minden nemzeti elkülönítésnek.

— Egy európai ember — mondja *Lupu* — nem egy nemzethez tartozik, hanem minden nemzethez, amelynek kulturáját magáévá tette. Önök zsidók voltak eddig azok, akik ezeket a kulturákat közvetítették.

Elmondom neki a zsidó nemzeti mozgalom keletkezését, az okokat, amelyek előidézték a nagyszerű megújulást, amelyet rövid idő alatt előidézt az elhanyagolt zsidó népben. Végül az asszimilációra hírom fel figyelmet, a lelki szegénységre, amely benne megnyilatkozik és azokra a káros következményekre, amelyeket előidézt.

— En nem törődöm az emberek nemzetiiségével — feleli — és ép ezért természetesnek tartom, hogy mindenki szabadon vallja azt a nemzetiséget, amelyben született. Ismerem azt az erőt, amit a megtisztult nacionalizmus egy nép életében jelent. Ha a zsidók nemzetként éreznek, meg kell adni nekik a lehetőséget a nemzeti életre. Az asszimiláció kínóvéseit én is ismerem és csak elgondolhatja, mennyire neveléséges előttem az a zsidó, aki nagyobb román akar lenni a románnál. *Karakter dolgának tartom ezt.* Erős karakterű ember nem tagadja meg fajtáját, legföljebb felelevenkedhetik minden nacionalis érzésen. Még ma is emlékszem diákkorom egy kellemetlen élményére, amikor nekem, aki ismert voltam zsidó barátságomról, egy zsidó diák valami nézeteltérésből kifolyólag mint nagyon sértőt

odskiáltotta: „Eredj Palesztinába!” Nagyon természetes, hogy én is azt mondom, ne asszimilálódjanak. A haladás nem azt jelenti, hogy mássá, hanem hogy jobbá leszünk. Ami a zsidóság politikai szervezkedését illeti, az a véleményem, hogy ez csakis a legdemokratikusabb irányban történhet. Igenis küldjék be a képviselőket a parlamentbe, de csakis mint demokratákat, akik megvédik a zsidóság jogait.

Késő este van már, *Lupu*nak vissza kell mennie a kamarába, éjszakai ülésre. Ahogy felfelé kapaszkodunk a dombon, a politikai jövő eshetőségéről beszél.

— Nehéz megmondani nálunk, miként alakul a jövő. Az egész nyilvánosság velünk van, velünk éreznek a tömegek, a parasztok, a munkások, a dolgozó intellektuálisok. Ha az új választások csak félig-meddig szabadon folyhatnak le, biztos a győzelemünk. És ha a nép fog kormányozni akkor a jövő képét könnyen lehet megrajzolni. De a román politikának régóta komikus betegsége, hogy itt nem lehet jóslni.

Felértünk a tetőre, a parlament ablakai szikrázva világítottak az éjszakába. Megkérdem *Luput*, mi a véleménye az újjáépülő Palesztináról.

— Sajnos nagyon keveset tudunk róla. Nekünk, román politikusoknak nagy hibánk, hogy keveset olvasunk. Nem jut időnk rá. Látja kérem (és kezevel a kivilágított épületre mutatott), ebben az ugynevezett parlamentben kell nekünk reggeltől estig kiabálni és veszekedni. Ezért nem tudunk lépést tartani a világgal.

Nagyon el volt keseredve. m. e.

Betörték Bergner Mór börtületébe

Nyolcvan ezer lelték értékű árut elvittek

— A betörőket letartóztatták

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bergner Mór Dák Farencc-utcai börtületében csütörtökön nagyarányú betörésnek látott nyoma. Az üzlet alkalmazottai már néhány nap óta nem voltak a padláson lévő raktárhelyiségben és amikor csütörtökön ismét felmentek, meglepődve vették észre, hogy a padlás tetőzetén nagy helyen ki vannak emelve a cserepek és az áruk közül sok hiányzik.

Az esetről azonnal jelentést tettek a rendőrségnek, ahonnan detektívek siettek az üzletbe és helyszíni jegyzőkönyvet vettek fel. Az üzlet tulajdonosa időközben leltárt készített a padláson maradt áruiról és megállapította, hogy nyolcvan ezer lelt értékű bórúruja eltűnt.

A rendőrség megindította a nyomozást és már néhány óra múlva sikerült elfognia a tetteseket: *Kitai János* és *Lóter Béla* foglalkozás nélküli fiatalembereket, akiknél az ellopott áruk nagy részét megtalálták. A letartóztatott fiatalemberek bevallották, hogy a betörést ők követték el hétfőn éjszaka. Mindkettőjüket átkísérték az ügyészségre.

A román katonai delegáció Prágában

Prága, jun. 30. (Damian.) *Cristescu* tábornok kíséretével ideérkezett. *Benes* külügyminiszter a román delegációt kihallgatáson fogadta.

Véget ért az angol bányász-sztrájk

London, június 29. (R. T. I.) A több hós nap óta tartó angol bányászsztrájk tegnap véget ért. A sztrájk beszüntetését *Lloyd George* és a bányamunkások szövetségének vezetője közötti konferencia előzte meg. Az angol kormány tíz millió fontot biztosított a bányatulajdonosoknak a bérkifizetésére, arra az időre, amíg a bányákból a vizet kiszivattyúzzák. A nagyiparosok első ízben fogadták el ez alkalommal azt az elvet, hogy a munkások részesedjenek a vállalatok jövedelmében.

Az ulsteri miniszterelnök tárgyal Lloyd Georgeval

London, jun. 30. (Damian.) *James Grey* ulsteri miniszterelnök holnap az angol fővárosba érkezik, hogy ott *Lloyd George*val tárgyaljon.

Összeül a romániai művésziparlament

Isac főfelügyelő bukaresti utja — Művészeti törvény készül

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az erdélyi és bánáti színházak főfelügyelője, Isac Emil visszaérkezett Bukarestből. A főfelügyelő fontos művészeti ügyeket intézett el, azonkívül tisztázta feletteseivel azt az affért, amely egy színházi incidensből kifolyólag közte és Plesoianu őrnagy között volt. Az Uj Kelet munkatársa felkereste Isac Emilt, aki részletes felvilágosítást adott a reszortjához tartozó kérdésekről és a Bukarestben történt különböző elhatározásokról.

Nemrégben megírtuk, hogy a Bukarestben tervezett nagy művészeti kongresszust elhalasztották. Most Bukarestben az Isac Emillel folytatott tanácskozás után elhatározták, hogy

szepemberben a kongresszust föltétlenül megtartják.

Az előkészítéssel megbízott bizottság vezetőjévé M. Botest neveztek ki, aki nemsokára Erdélybe jön és a nagyobb centrumokban megszervezi a kongresszust. A delegátusok 75 százalékos vasuti kedvezményben fognak részesülni és fogadásuk, valamint elhelyezésük érdekében mindent el fognak követni. A kongresszuson minden művészeti ág képviselőit fogja magát úgy, hogy a művészek bukaresti kongresszusa valóságos művésziparlament lesz. A művészeti minisztérium külsőben az erre vonatkozó felhívást már kibocsátotta. Főhívja az ország összes íróját, zene-, szobrász-, festő- és színművészeit, hogy a kongresszuson minél nagyobb számban vegyenek részt. A felhívás két pontban foglalja össze a kongresszus feladatát. A művészetnek kellő nívóra emelése és a művészek között szorosabbra fűzni a köteleket, hogy egységesen lépjenek fel speciális érdekeik megvédésére. A kongresszus védnöke Goga Octavian lesz.

Isac Emil visszatérése után résztvett a magyar színészegyesület tanácsülésén, ahol több fontos kijelentést tett a kormány nevében. Bejelentette, hogy a kormány álláspontja változatlanul az, hogy a művészetet és a politikát szigorúan különválasztja és

garantálja a művészeti szabadság megvédését.

A fenálló szingagatói koncessziókat revideálni fogják; valószínű, hogy csak kevesebb színtársulat működését fogják engedélyezni olyanformán azonban, hogy a színművészek kellő elhelyezéséről gondoskodnak.

Isac főfelügyelő intervenciójára utasítást adtak a közigazgatási hatóságoknak, hogy a művészeti ügyekbe ne avatkozzanak be. Minden erdélyi művészeti kérdésben intézkedés előtt meg fogják hallgatni a kolozsvári főfelügyelőség véleményét.

Az idegen előadások külön megadóztatását felfüggesztették

és így a tizenkét százalékos adó megszűnik.

Ezt az adót csak azokra az előadásokra tartják érvényben, amelyeken külföldi művészek lépnek fel. Sőt megbeszéléseket folytatott Isac Emil Francu Jasi népjóléti miniszterrel is a tíz százalékos asszistenta sociala adó enyhítése tárgyában. Ezt művészeti célokra fordítanak és a kolozsvári felügyelőség adminisztrálna.

A parlament előtt

uj színházi törvény fekszik, amely a színházakkal kapcsolatos összes kérdéseket véglegesen megoldja.

Addig is újabb miniszteri rendelet egységesen összefoglalja majd az összes eddigi rendelkezéseket és utasításokat.

A színházi konferenciákat újra engedélyezte a minisztérium, természetesen azonban, hogy minden politizálás kizárásával. Elfogadta továbbá a minisztérium a kolozsvári tüzoltóparancsnokság előterjesztéseit is és ennek megfelelő utasításokkal látta el Erdély minden színtársulatát. A színházi páholyok jogtalan lefoglalását is ellenőrizni fogják.

Isac főfelügyelő és Plesoianu őrnagy affé

jával kapcsolatban a főfelügyelő lemondásáról tudvalevőleg különböző hírek terjedtek el. Isac Emil kijelentette, hogy

a lemondásáról szóló hírek valótlanok.

— Bukarestben ugyan a Plesoianu őrnaggyal kapcsolatos ügyről is referáltam — mondotta Isac Emil. — Goga miniszter mindenben helyeselte eljárásomat, hivatalos átiratban értesített, hogy az afférra okot szolgáltató színházi incidenst kizárólag hivatalos ügynek tekinti és felhatalmazott, hogy bírói uton szerezzek elégtételt. A hadügyminisztérium különben ebben az ügyben vizsgálatot indított.

A szövetségesek újabb jegyzékét intézték Görögországhoz

Az antant szakít a görög kormányval. — Bekir Sami bej a török aspirációkról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, jun. 30. Briand és Curzon újból tárgyalnak a keleti kérdésről. A görög válasz arra kényszerítette a szövetséges kormányokat, hogy az előzőnél erősebb hangú jegyzékintézték a görög kormányhoz. Ebben a jegyzékben az antant ismét hangsúlyozza, hogy Európa keletén a békét minden körülmények között helyre akarja állítani, békességet akar Kisáziában, mert a konfliktusok megzavarják és lehetetlené teszik a világ konszolidációját. A jegyzék közli, hogy ha a görögök ismét offenzívát kezdenek és ezzel is demonstrálják, hogy ellenzik a békét,

a szövetségesek szakítanak Görögországgal.

megvonják attól minden támogatásukat és figyelmeztetik arra is, hogy a jövőben, ha Görögország már hajlandó is lenne a békére, a görög kormány nem számíthat a antant közvetítésére.

Az angol sísóház külügyi bizottságának legutóbbi ülésén Harmsworth külügyi államtitkár hosszabb exposité tartott a keleti kérdésről. A külügyi államtitkár bejelentette, hogy a görög csapatok kivonulnak Izmed városából, amelynek egyes kerületeit felgyújtották. A török csapatok a mai nap folyamán elfoglalták a város, félni lehet attól, hogy a keresztény lakosságot lemészárolják. Az angol kormánynak kötelessége, hogy a keresztény lakosság védelmére intézkedéseket tegyen.

Izmed városának kiürítését

Komal pasa erélyeshangú jegyzéke előzte meg, amelyet a görög főhadiszálláshoz intézett. Ebben a jegyzékben követelte, hogy a görögök haladéktalanul adják át a várost. A görög főhadiszállás Athéntól kért utasítás. Athén hozzájárult a város kiürítéséhez, ahonnan a görög csapatok ki is vonultak.

Bekir Sami bej tárgyalásai Brianddal jó részt tisztázták a török álláspontot. Az angorai kiküldött ma fogadta a "Times" tudósítóját, akivel közölte azokat a feltételeket, amelyek mellett Angora hajlandó a békére. Az angorai kormány sohasem köthetne meg olyan békét, amely megfosztja Szmirnától és Tráciától. Törökország nem szívesen folytatja a háborút, de folytatni fogja mindaddig, míg Tráciát és Szmirnát a békeszerződés nem biztosítja számára. Mezopotámia, Szíria és Palesztinára Törökország nem tart igényt.

A szíriai és a palesztinai kérdésre

vonatkozólag az a véleménye, hogy az araboknak szabadságokat kell adni akkor ők békében fognak élni.

Brusszából érkező jelentések szerint a török csapatok ismét nagy győzelmet arattak. Az orosz flotta szintén akcióra lépett. Harom ágyunaszád és egy hadihajó csapatokat szállított az anatóliai partra. A Fekete-tengeren aknákat helyeztek el az orosz hajók.

A magyarországi tartozások, követelések és biztosítások bejelentése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Amint ezt már előre jeleztük, bejelentésre kerülnek a Magyarországgal szemben fennálló tartozások, követelések és biztosítások. A pénzügyi reszort ma kiadott 16787-921. számú rendelete a következő intézkedéseket tartalmazza:

I. A békeszerződések gazdasági és pénzügyi rendelkezéseinek végrehajtása céljából alakult le számoló bizottság átirata folytán, a pénzügyminisztérium 46.258-921. számú rendeletével, a következő adatok összegyűjtését rendelte el:

A volt magyar államból Romániának jutott területeken levő köz- és magánintézményeknek és magánosoknak, akik román alattvalók maradtak, összes tartozásait és követeléseit:

a) a magyar és osztrák állammal szemben; b) ezen államokban levő köz- és magánintézményekkel szemben és c) ezen államoknak jelenlegi alattvalóival szemben. Az ezen területeken lskó román alattvalók által, a jelenlegi magyar és osztrák állam területén levő idegen biztosító társaságoknál biztosított összegeket, amennyiben ezek érvényben vannak és amennyiben a biztosítások nem az illető társaságoknak román területen székelő fiókjainál történtek.

A bejelentés határideje

II. Felhívtnak ennél fogva az összes érdekeltek, hogy 1921. július hó 10-től kezdődőleg — 1921. július hó 25-éig bezárólag, a kért adatokat tartalmazó bejelentéseiket, kis- és nagyközösségekben — a községi- vagy körjegyzőségekhez, városokban a városi adóhivatalokhoz adják be.

A bejelentések külön szerkesztendők a magyar állam, annak intézményei és alattvalóira — és külön az osztrák állam, annak intézményei és alattvalóira vonatkozólag.

Hasonlóképen külön bejelentések adandók a tartozásokra, külön a követelésekre és külön a biztosításokra nézve.

Azok a bejelentések, amelyek nem ezen elkülönítések szerint fognak beadatni, nem lesznek tekintetbe véve.

III. A tartozásokra és követelésekre vonatkozó bejelentéseknek tartalmazniuk kell:

1. A bejelentő nevét, foglalkozását és pontos lakását; 2. Az idegen adós, vagy hitelező (állam, intézmény, alattvaló) nevét, foglalkozását és pontos lakását; 3. A tartozás vagy követelés összegét, az ügyletkötésnél megjelölt valutában; 4. A tartozás, vagy követelés esedékességét; 5. A tartozás, vagy követelés származását (betét, személyi, váltó, jelzálogkölcsön, áru-, szállítás, illetmény stb.); 6. A kamatot, mely esetleg járna a tartozás, vagy követelés után, a bejelentés keltéig kiszámítva; 7. Ki nyilatkoztatását annak, hogy bejelentése őszinte és hamis volta esetére teljes felelősséget vállal.

Mely kötelezettségek nem jelentendők be

Csakis magánjogi viszonyból származó tartozások és követelések jelentendők be, amelyeknek nincs köztartozási jellegük.

Nem fogadhatók el a 100 koronánál kisebb tartozásokat, vagy követeléseket tartalmazó bejelentések. Gyűjtő bejelentéseknél (névszerű kimutatásoknál) e legkisebb összeg a főösszegre vonatkozik. Nem jelentendők be valamely román területen levő közpénztárnál letett biztosítékok, habár a letétet a magyar uralom alatt történt. Nem jelentendők be az oly biztosítékok sem, melyek valamely jelenleg a magyar vagy osztrák államhoz tartozó közpénztárnál tétettek le, de állampapírokból állanak, miután ezeket a lebélyegzésnél bejelentették. Nem jelentendők be az oly peres tartozások, melyekre nézve az elsőfokú bíróság a román alattvalókra vonatkozólag kedvező — valamint az oly peres követelések, melyekre nézve az elsőfokú bíróság a román alattvalókra nézve kedvezőtlen ítéletet hozott.

Nem fogadhatók el az oly vitás követelésekre vonatkozó bejelentések, mely követelések a monarchia szétbomlása folytán keletkeztek, mint amilyenek a köztisztviselők illetményei, a hadikarok, hadisegélyek és leszerelési illetékek, a melyek a volt magyar és osztrák kormányok által esetleg engedélyezettek, de kifizetve nem lettek.

Nem jelentendők be a postatakarékpénztári betétek, miután azok a postaigazgatóság által összegyűjtettek. És végül nem fogadhatók el a bárki által kibocsátott, de lebélyegzetlenül, vagy beváltatlanul maradt papírpénzen alapuló követelésekre vonatkozó bejelentések.

A műveletek megkönnyítése végett, nyomtatott bejelentés-minták és kimutatások fognak bocsáttatni a közönség rendelkezésére, a rajtuk levő ár ellenében.

A vasutasok sztrájkpöre

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap délelőtt folytatta a kolozsvári VI. hadtest hadbírósa az 1919. évi vasutasstrájk vádlottjainak a kihallgatását. Több jelentéktelen vallomás után *Sveikovszky* kárpitost hallgatta ki a bíróság. A vád szerint *Sveikovszky* román megszállás alatt Budapestre utazott és a MÁV. központi igazgatóságától pénzt és utasításokat hozott a kolozsvári üzletvezetésnek. A vádlott beismeri, hogy járt Budapesten, mert sem fizetést, sem élelmet nem kaptak és többiben kijelenti, hogy vallomásában befolyásolták.

Délután négy órakor nyitotta meg újból az elnöklő *Popescu* ezredes a tárgyalást, amely kizárólag a Budapestről küldött hatmillióval foglalkozott. *Viola* Kornél mérnököt hallgatják ki elsőnek.

Az elnök: Milyen gyűlések voltak az ön lakásán? Beismeri e, hogy utasításokat kapott Budapestről?

Viola tagadó választ ad.

Az elnök: Arról sincs tudomása, hogy a budapesti Kereskedelmi Bank egy hatmillió koronás csekkeket küldött a kolozsvári Erdélyi Banknak?

Viola: Martos üzletvezetési igazgatótól csak annyit hallottam, hogy nyugodtak lehetünk, mert amíg a fizetésünket meg nem kapjuk, ő gondoskodni fog a személyzetéről a pesti központ utasítására.

Az elnök: Hogy tartja ön elképzelhetőnek, hogy a MÁV. pénzt fog küldeni román területre? S ha küldött, hogy nem foglalták le?

Viola: Értésülésem szerint a Consiliul Diriget is tudott erről.

Az elnök erre felolvassa az Erdélyi Bank igazgatójának, *Lendvai József* dr.-nak a nyilatkozatát, mely szerint a csekkeket, mivel féltek egy esetleges vizsgálat felelősségétől, elégették. Miért tették ezt, ha a kormányzatot tudott a dolgról? — kérdezte.

A védők hosszabb felszólalása után *Viola* azzal fejezi be vallomását, hogy az összes kérdések felelővőinek hivatalos ténykedésére vonatkoznak és így sem rá, sem a többi vádlottra ezek miatt felelősség nem hárulhat.

A több mint egy óras kihallgatást ezután elnök felfüggeszti.

A lengyel-litván konfliktus a népszövetség előtt

Paris, jun. 30. (Damian.) A népliga mai ülésén a lengyel-litván konfliktussal foglalkozott. *Hymann* előterjesztést tett arról, hogy Vilna és környéke a népszövetség fenntartása alatt autonómiát kapjon. A lengyel képviselők kijelentették, hogy kormányuktól új instrukciókat kell kérniük.

Megszavazták a jugoszláv alkotmány-törvényt

Belgrád, jun. (Damian.) Az új jugoszláv alkotmányt a skupstina ma 258 szavazattal 50 ellenében megszavazta. A királyi palota előtti térségen nagy ünnepek keretében hirdették ki az új alkotmányt. Az ünnepségen *Sándor* régens és *Péter* király is résztvett.

Linder Béla Baranya kiűréséről

Pécs, június 29. *Linder Béla*, volt magyar hadügyminiszter tegnap érkezett vissza belgrádi utjáról, ahol Baranya kiűrése ügyében folytatott tárgyalásokat. Utjának eredményéről a sajtó előtt a következőképpen nyilatkozott:

— Ami a kiűrését illeti, a Jugoszláv kormány a trianoni békeszerződés alapján áll. Természetes, hogy ezt a területet Jugoszláviának ki kell irtani, ezt meg is fogja tenni. De nem hajlandó olyan zálogot kiadni kezéből amely egyedül alkalmas arra, hogy a trianoni békeszerződés pontos végrehajtást biztosítsa. Ezért nem lesz sok foganatja a *Castagnatta* olasz követ által átadott magyar jegyzéknek, mely nem az első és valószínűleg nem is az utolsó. Baranyán keresztül vezet az út ahhoz a barátságos viszonyhoz, melyre úgy Jugoszláviának mint Magyarországnak szüksége van.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség: 977
Kiadóhivatal: 844
Zs. H. Sz. 558

Angol anticionisták

Angliában antiszemitaik vannak, azonfelül anticionisták a keresztények között. Az antiszemitaik közé sorolják *Earl of Winton* képviselőt, aki a gyarmatiügyi miniszter Palesztinareferátumához hozzászólt. Ez az antiszemita eseket mondotta:

— Jól ismerem a zsidó kolóniákat, magam is több ízben jártam ott és kijelenthetem, noha a zsidó nép iránt nem viseltem különös szimpátiával, mégis amit a zsidó kolónisták Palesztinában művelnek, az a munka és a tisztesség emlékoszlópa. Művész, aki a munkát glórifikálni akarja, modellül bármelyik zsidó bevándorló chalucot választhatja. A baj ott van, hogy az arabok, akik nem tudnak lépést tartani a zsidókkal, attól tartanak, hogy ezek ki fogják szorítani őket és míg ők évszázadokkal fognak visszamaradni, addig a zsidók évről-évre javítani fogják az ország kulturáját és ezzel a saját hatalmukat. Azt ajánlom, hogy a zsidókat csak korlátozott számban engedjék a föld megmunkálásához, kezük és agyuk munkáját inkább hasznalják fel az ipar és kereskedelem terén. Ezzel lecsapoljuk az arabok szenvedélyét és hidat építünk a két rokonfaj megértéséhez.

Igy beszél egy angol antiszemita.

Hogy beszél egy angol, aki távollattja magát minden faji rokonszenvről és ellenszenvről, aki tisztára angol hidegséggel nézi az ország fejlődését a saját tárgyilagossága szemüvegén keresztül?

Es sir Townshand. Soha faji politikát nem üzött, a legjobbnévi angol realpolitikuskok közé tartozott. Ezeket mondotta:

— Az arabokat parlamenti pályám alatt volt módomban tanulmányozni és megismerni. Az arab politika jellemrajzához tartozik a megbízhatatlanság. A zsidókat eddig nem tanulmányoztam, de a palesztinai munka a megbízhatóságról tesz bizonyosságot. Az arab semmit nem respektál, csak a nyers hatalmat. Ha a zsidóké a hatalom, bizonyos, hogy azt fogják respektálni és ez csak jó hatással lehet rájuk, mert ezzel átszarmazik a zsidók megbízhatósága az arabokra.

Wedgewood ezredes jóhangzású név az egész világon. Ő volt az, aki tavaly télen Magyarországon járt a munkás és zsidóüldözések megvizsgálása céljából és a fehér terrortól jelentést is tett az angol kormánynak. *Wedgewood* a szélső szocialista, tehát nem vádolható meg cionista barátsággal. Mit mondott ő a Palesztina ügy tárgyalása alkalmával?

— A palesztinai helyőrségre szükség van akár Palesztinában, akár Egyiptomban és pedig a szuezi csatorna védelmére. Ha Palesztinában nem lenne helyőrségünk, akkor követelném est. Nincs jogunk azt mondani, hogy a helyőrségre költött pénzt a cionizmus támogatására adjuk. Nyugodtan állapíthatom meg, hogy a palesztinai zsidóság ebben az országban a nyugati civilizáció fáklyahordozója. En tudom, hogy nem az arab paraszt, hanem az arab effendiláziája az arab csöcselket pogromokra, gyilkosságokra. Hallatlan eljárásnak tartom, hogy amikor ezek az emberek így viselkednek egy békes fajjal szemben, akkor az angol kormány e faj bevándorlását felfüggeszti. Ez igazságtalan, rossz politika. Nincs más mód a zavarok megelőzésére, minthogy a zsidók saját véderejüket szervezzék meg. A háboruban a zsidók saját eszűkkel operáltak és kitűnő katonáknak bizonyultak. Ezt a felozott ezredet kellene újra felállítani. Meg vagyok róla győződve, hogy a cionista bizottság előteremti az ezred felszereléséhez szükséges tőkét és anyagot. Adjatok módot a zsidóságnak, hogy maga védhesse nemzeti otthonát és akkor nem lesz annyi bajunk a keletnek ezzel a fontos pontjával. Amíg arab

rendőrség intézkedik, addig a veszély elerülhetetlen.

A cionisták egy barátja is felszólt, *Mr. Ormsby Gore*, aki hevesen támadta azokat, akik Anglia visszavonulását követelték a közeli kelet politikájától. Ez szövege lenne — ugymond — a brit imperiumnak. A kormány cionista politikát folytat, ez a legegészségesebb, legrealistább politika, amelyet végre kell hajtani, ha már egyszer megkezdtek. *Lord Robert Cecil* és *Comm. Kenworthy* nem osztja ugyan a cionista angolok nézetét mindenben, de azt elismerik, hogy a háborúnak egyetlen ideális terméke a *Balfour-deklaráció* volt, annak is az a része, amely Palesztinára vonatkozik. Ez Angolország számára morális kötelezettség, amelynek visszavonása nagy nemzeti veszedelmeket rejtene magában.

Igy beszélnek az angolok; közöttük az anticionisták is.

— **Massaryk** elnök Rómában. Prágából jelentik: *Massaryk* elnök július 15-én utazik Olaszországba, ahol meglátogatja *Emanuel* királyt.

— **A belga királyi pár** Londonban. Londonból jelentik: A belga király és királyné hétfőn Londonba érkeznek, ahol meglátogatják az angol királyi párt.

— **A Magyar Szövetség országos ülése.** A Magyar Szövetség július 6-án országos gyűlést tart a református teológia épületében. A gyűlést a belgyi államtitkárság engedélyezte.

— **A nagyváradi gan-jeladim vizsgái.** A Mizrahi világszervezet nagyváradi csoportjának vezetése alatt levő ovoda és nyelvkurzus növendékei július 2-án tartják meg hébernyelvű évfáru vizsgájukat az ort. zsidó leányiskola helyiségében. A levizsgázott növendékek tanulmányaik eredményéről héber bizonyítványt kapnak.

— **A Ceire Cion** egyesület Bialik-ünnepélyét a jövő vasárnapra, július 10-re halasztották.

— **Nem szűnik meg a cenzura.** Néhány nappal ezelőtt olyan hírek terjedtek el, hogy a cenzura megszüntetéséről nincsen szó, hogy a cenzura megszűnik. *Tanasescu* belgyi államtitkár kijelentette munkatársunknak.

— **Merénylet a szerb régens ellen.** Belgrádból jelentik: *Sándor* szerb régens eilek, amikor a szkupstinába hajtatott, bombamerényletet követtek el. A trónörökös sértetlen maradt. A merénylet után csapatszemlélet tartott a régensherceg, akit szerencsés megmenekülése alkalmából nagy ovációban részesítettek. A merénylet alkalmával két királyi gárdaista, négy gyalogos katona és négy polgar sebesült meg. *Boisler* svá ci tanár és egy katona állapota súlyos. A merénylet kihallgatása során bevallotta, hogy *Spasoje Stoicsnak* hívják, 28 éves, törökkanizsai születési. Oroszországban a vörös hadseregben szolgált mint önkéntes. Oroszországból azzal a szándékkal jött Belgrádba, hogy a régensherceget megölje. Három bombát és egy revolvért találtak nála. A rendőrség ma újabb három embert tartóztatott le.

— **A szent szinódas a beszarabiai egyház autonómiája ellen.** Bukarestből jelentik: A szent szinódus tagjai ma délelőtt *Pimen* moldvai metropolita elnöklétével ülést tartottak, amelyen több beszarabiai lelkész ügyet tárgyaltak, akiket azzal vádolnak, hogy intenzív propagandát fejtenek ki a beszarabiai egyház autonómiája érdekében.

— **A prefekturák termelt nem lehet magánéciókra igénybe venni.** A belgyminiszterium rendeletet küldött a prefekturáknak, amelyben megtiltja, hogy terméiket nem hivatalos célokra bérbeadják.

— **Köszönetnyilvánítás.** A dősi cionista helyi csoport vezetősége ezúton mond köszönetet *Dux Salamon* és *Rosmann Lipót* ik-lódi cionista elvtársaknak és hozzátartozóiknak, akik a kolozsvári delegátusokat fogadó dősi kiküldöttüket megvendégelték és utjukban elkísérték.

Törvényjavaslat a házbérről.
Bukarestből jelentik: A kijelölt jogtudósok bizottsága elkészült az új házbérendelettel, amelyet ma vizsgálát felül Antonescu igazságügyi miniszter. A javaslat előreláthatólag a jövő hét végén kerül a szenátus elé.

Házasság. Grünberger József, a Juhoda Sport Club elnöke ejegyezte Péterffy Klárikát Medgyesről.

Barátságos vízipóló a sporttelepen. (Egy laikus pillanatfelvételei és női megjegyzései.) Előre kell hocsátanom, hogy nem vagyok sportember. Még szabad időmben sem mázskáltam a sport hős herkeiben, már pedig tudom, hogy vérbeli sportférfiu hivatalos időben sincs — a hivatalában. A sportról annyit mindenesetre tudtam azonban eddig, hogy nem háborus alakulat. Nem olyan intézmény, mint például a rohamoszázal, vagy a lakáshivatal.

Ennyit tudtam a sportról s épen ezért tűnt fel nekem, hogy vasárnap délutánra öklömnyi betűkkel hirdették, hogy a Haggibbor—KAC footbalcsapatok „barátságos” mérkőzésen találkoznak. Akkor bizonyára szoktak nem barátságosan is mérkőzni egymással, amit gondolatom már eleve nem helyeselttem. Gyengo idegzetű ember lévén, az izgalmaiktól óvatosan tartózkodom évek óta, kopóra jött mindenképen, hogy egy kifejezetten barátságos mérkőzésnek lehetek csendes élvezője.

Már a kezdete sem tetszett nekem. Azt hittem, hogy footballmérkőzés lesz, holott vízipóló volt. A rendezők egy órával előbb megnyitották az égi csatornákat és a technika csodálatos tökélyével sikerült a hatalmas kiterjedésű pályát rövidesen víz alá borítani. Rögtön utána hibáztattam azt is, hogy a játékosok mentő öv nélkül usztak ki a nyit pályára. Nem szími anak azzal, hogy az egyik játékos örvénybe talált kerülni? Csónak sem volt közében, hogy kimentse az esetleg zátonyra jutókat. A rendezés tehát kritikán alóli.

A játék azonban annál szebb és élvezetesebb volt. Husz méteres rekordcsuszások sem tartoztak a ritkaságok közé. Feltűnt nekem, hogy az egyik párt játékosai aránylag sokkal többet rugnak. Rájöttem ennek a nyílására is: azok nemcsak akkor rugták, amikor labda volt előttük, hanem ha egy láb, vagy netán egy gyomor, vagy épen egy lapocka került eléjük, abba is belerugtak. Valoszinoleg azért, hogy ki ne jöjjenek a tréningből, mire a labda hozzájuk kerül. Mindezt persze megható, könnyűakasztó barátságossággal. Hol könnyek fakadtak, hol csillagok ragyogtak a meg-rugottak szemében.

Furcsának találtam, hogy a közönség, amikor a mentők, vagy az Entreprise vállalat kivitt egy-egy hullát a játszótérrel, folyton azt ordította, hogy szimulál. Ugy látszik ez a sporthalottaknak kijáró gyászdvözet. A csatahiálások nagyon élénkítették a barátságost. Ez a barátságos hangulat átterjedt a tribünre is. Ami ott lábbal történt, itt kézzel. Egészen szabálytalanul. A bíró füttyölt sokat, rá is füttyültek még többet.

Minden ellenkező híreszteléssel szemben, egyéni reputációm érdekében ki kell jelentenem, hogy én senkivel sem barátkoztam, tehát a pofon áradatból kimaradtam. Nem is adtam — ilyenek különben sokan voltak, de nem is kaptam — ilyenek viszont jóval kevesebben akadtak. De azért még egy ilyen barátságos vízipólót nem szeretnék megüzeni. (d. s.)

Halál az utcán. Simon János bérkocsist, kedden este az állomásnál szívizéhibüdes érte, lebukott kocsijáról és meghalt. Fel fogják becsolni.

Orvosi hír. Dr. Stanca Domokos, a Spital de femei igazgató-őorvosa betegségeiből felépült és újra átvette a kórház vezetését.

Rendőrségi hírek. Koncz Béla Str. Motilor 104. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy kétezer lelt elloptak tőle. — Sebestyén Antal Piata Stefan Cel Mare 18. számú lakostól száz lelt loptak el. — Balázs Mihály Calea Regele Ferdinand 35. számú lakos kétezer leles lopásról tett feljelentést.

KOZGAZDASAG

Az építőanyagok ára. Az általában árcsökkenés az építőanyagok ára is ki terjedt, de nem olyan mértékben, mint a többi cikkekre. A kiskereskedelemben az árak erősen tartottak, de 10—20 százalékos árcsökkenés itt is észlelhető. Az árak ma Kolozsváron házhöz szállítva: téglá ezer db.-ként 750 lei, hornyolt cserép 1400—1500 lei, hódfarku 1000—1100. Cement kicsinyben 150 lei q-ként, nagyban 1400 lei. (A tordai gyárnál olcsóbb, de teljesen bizonytalan szállítással.) Mész ottolt 250—260 lei köbhméterenként. oltatlan 50—60 lei q-ként. Gipsz 50 lei. q-ként. Kátrányppir kötege 60 lei (10 méter), nádfonat négyzetméterenként 3 1/2 lei. Itt említtük meg, hogy Csehszlovákiában Misura tejjatalmu miniszter jelenlétében most adták át teljes üzemében a gyártásnak a puhókocscsói syenit asbest-pala gyárat. Ez a gyár erős romániai exportra számít. Egy pala 40—40 cm. a mai szállítási viszonyok mellett 6—6 1/2 leibe kerül az itteni piacon.

Az amerikai munkabérek. New-yorki és washingtoni adatok szerint a munkanélküliség és a bérlesszállítások hatása alatt az Unió munkásainak harminc százalékkal kevesebbet fizetnek ki, mint a múlt évben. New-york állam gyári munkásainak jelenlegi hetenkénti átlagos fizetése 26 dollár, ami majdnem hetven centtel kevesebb, mint az április havi átlag. 1914. júliusában az átlag 12 és fél dollár volt.

Szómonopolium Jugoszláviában. Belgrádi jelentés szerint a törvényhozás kimondotta, hogy Jugoszláviában a fő forgalombahozatalát és iparát állami egyedárusággá nyilvánítja.

Kivitelii könnyítések Ausztriában. Amint már jelentettük, az osztrák kivitelit újra megkönnyítették. A legutóbb megjelent rendele az osztrák szövetségtanácsnak a vasárak, gépek, fa, textíliák, tég, keramika, orvosszerek és szappan kivitelét teljesen szabaddá teszi.

Magyarország államadósága. Magyarország jelenlegi államadósága — a „Tribuna” közlése szerint — meghaladja a 123 milliárd magyar koronát.

Postaforgalom Oroszországgal. Prági jelentés szerint Szovjetország és Csehszlovákia között a postaforgalom július 15-én megindul. A kereskedelmi összeköttetés elé újabb akadályok hártak, miután hír szerint egy nagyobb francia cipőszállítmány átvételét az oroszok — készpénzhiány címen — megtagadták.

Valutapiac:

Bukarest, jun. 30. Márka 94—95, leva 69—71, font sterling 234—233, francia frank 527—530, svájci frank 1075—1125 lira 310—320, drachma 380—400, dollár 63 1/2—64 arany —, ezüst —, osztr. kor. 11—12, magyar korona 28—30, szokol 91 1/2—92 1/2, lengyel marka 535—545, dinár 173—180.

Bécs, jun. 30. Lei 1025, dollár 695, belga frank 5519, francia frank 5558, svájci frank —, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona 1895—, norvég korona —, svéd korona —, szokol —, leva 730—, lira 3425—, marka 990—, lengyel marka 53—, font sterling 25890, rubel —, magyar korona —.

Prága, jun. 30. Lei 118—, dinár 201 1/4, marka 103—, leva 75—, svájci frank 1229—, norvég korona 1042—, dán korona —, svéd korona —, lira —, francia frank 580—, font sterling 273—, dollár 69 3/4, osztr. kor. 1082 1/2, belga frank 578 1/2, lengyel marka 457 1/2.

Zürich, jun. 30. Bukarest 930—, Berlin 785—, Amsterdam —, Newyork 600—, London —, Paris —, Milano 2920—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztiania —, Madrid —, Prága 810—, Budapest 242 1/2, Zágráb —, Buenosayres 186, Varsó —, Bécs —.

Budapest, jun. 30. Lei 390—400, font ster. —, leva —, dollár 260—265, francia frank, 2050—2150, marka 350—360, lira —, osztr. kor. 37—38, rubel —, svájci frank 372—382, szokol 365—370, dinár —, lengyel marka —.

Berlin, jun. 30. Amsterdam 2475.20, Brüsszel 562 1/4, Krisztiania —, Kopenhága —, Stockholm —, Helsingfors —, Róma 347.50, London 268.12, Newyork 6975—, Paris 569.50, Zürich 1962.50, Madrid 928 1/4, Bécs 1450—, Prága 96.75, Budapest 29.22.

SPORT

Három nyilatkozat a KAC—Haggibbor mérkőzésről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A KAC—Haggibbor botrányba fulladt szerdai mérkőzése még ma is élénken foglalkoztatja kolozsvári sportközönséget. A kétségtelenül súlyos sportbotrány lefolyását a legkülönböztetlenebb kommentárik. Szükségessnek tartjuk, hogy a történeteket a megközelíthető leghűbb megvilágításban reprodukáljuk és bizonyos, hogy erről a legmegbízhatóbb három tényező: a mérkőzés bírja és a két csapat vezetői nyújthatnak megfelelő felvilágosítást.

Felkértük tehát Nagy Lajost, az ismert sportférfiut, aki a mérkőzést vezette és megkértük, hogy adja elő a mérkőzés lefolyását. A mérkőzés bírja a következőket mondotta:

— A mérkőzés vezetését csak a két csapat intézőjének többszöri felszólítására vállaltam el, miután azt már hetekkel előbb visszautasítottam. Elhatároztam ugyanis, hogy rivális csapatok mérkőzését én Kolozsváron többé nem vezetem, mert megundorodtam attól a durva játékmódtól, amelyet itt némely csapat tanusit.

— A mérkőzés nyugodtan kezdődött és folyt mindaddig, míg a KAC egyes játékosai és pedig Schultz Ferenc, Czégka Tibor és Barabás Mihály súlyosan bántó megjegyzéseket nem tettek a Haggibbor játékosok nemzetiségi mivoltára. „Rugd a zsidót”, „üsd a hűdös zsidót”, „rugd ki a belét” és egyéb reprodukálhatatlan kifejezéseket használtak. Érzelmek hatása alatt Braun és Pollák Haggibbor játékosok érzékenyen visszavágtak. Mindkét felet többször rendreutasítottam. A feszült hangulat átragadt a tribünre is, ahol az eső miatt feltalakodott és főleg az utcagyerekekből álló közönség izzó hangulatot teremtett. A második félidő 16 percében Schultz (KAC) pár lépéssel előttem tudatosan meg-rugta Braun (Haggibbor) karját. Füttyültem, a labda elkerült Schultzól, Braun pedig a rajta esett sérelmet megtorlandó, önbíráskodva Schultzba rugott. Hogy a játék további elfajulásának véget vessék mindkét játékost kiállítottam. Néhány perc múlva egy Haggibbor támadás alkalmazásával Kovács, a KAC hátrvédje, a 16-os vonalon belül két kézzel megfogta az épen löni készülő Bernát (Haggibbor) lábszárát, míg a földön fekvő KAC kapus, Szathmáry a labda helyett Bernát lábfejét fogta meg. Füttyültem és a KAC ellen 11-es büntetőrugást ítéltem. Erre berohant a pályára Nagy Ádám szövetségi bíró, a KAC footballintézője és a dühtől tajtékozva, emberi mivoltából teljesen kivetkőzve, reprodukálhatatlan kifejezések kíséretében levonulásra szólította fel csapatát. Velem szemben is a legsértőbb kifejezéseket használta. Az intéző magatartása átragadt a játékosokra, a kapust eltávolították a kapuból, amelybe Pollák szabályos gólt rugott. Ujrakezés után a közönség turbulens elemei, olyan lármát csaptak, hogy a mérkőzést fel-függesztettem és miután az orditozás csak még növekedett véglegesen lefújtam.

— Ennyit mondhatok mint a mérkőzés bírja. Mint sportember még a következőket: A régi KAC-ban nevelkedtem sportemberről. Ott azonban nem volt szokás a bírói ítélezések ellen kvalifikálatlan modorban tiltakozni. Uj a kolozsvári sportéletben az is, hogy egy csapat intézője a közönség jelenlétében azzal gyanúsítsa meg bíróitását, hogy az egyik csapat megvesztegette. Ezt tette meg most Nagy Ádám szövetségi bíró. Ezért Nagy Ádám ellen régalmazás és becsületsértés címen büvdi feljelentést tettem. A KAC egyes tagjainak elvakultságát jellemzi, hogy régalmaznak és ellenem társadalmi bojkottot szerveznek. Ezért dr. Hirsch Elemér ellen is feljelentést tettem becsületsértés címen, valamint Grediniár Aurél ellen, aki a sporttelepről elmenőben régalmazott. Semmiylen terrortól nem félek, nyugodtan várom a sportszövetség, a footballbírák testület nék és a büntető bíróságnak az ítéletét.

Horváth Kálmán, a KAC alelnöke kérdéseinkre a következőkben válaszolt:

— Mélyen sajnálom a történeteket. Az a véleményem, hogy a botrányra a bíró tévedései adtak okot, amelyek a közönség szenvedélyeit is felszabadították. A tribünről a játékosokra ragadt az izgalom és így történt, hogy némely játékos nem bírta magát fékezni. Egyébként Czégka, Barabás és Schulz tagadja, hogy zsidósáért kifejezéseket használt volna. Nagy Ádám pedig levélben jelenti ki, hogy sem a zsidóságra, sem a Haggibborra nem tett sértő kijelentéseket. Ő csak Nagy Lajost támadta s ezért helyt áll. Ismételtlen hangsúlyozom, hogy a csapat viselkedése nem irányult a zsidóság ellen. És amennyiben el is hangzottak sértő kifejezések játékosaink részéről,

azt nagyon sajnáljuk, mert úgy a vezetőség, mint a játékosok legfőbb óhaja, hogy már a sport érdekében is helyreálljon a jó viszony Kolozsvár két legjobb csapatja között.

Jacobi Ernő, a Haggibbor footballintézőjének nyilatkozatát az alábbiakban adjuk:

Az esőtől felázott, saros pálya már eleve irreálisra tett minden eredményt. Sajnálatos láttam, hogy a felázott pálya a játékosokat idegessé tette és ennek tulajdonítom a játék elfajulását. A tribünről néztem a játékot és a közönség egy részének ellenszenva a Haggibbor ellen már csak azért is bántott, mert a Haggibbor rövid fennállása óta sok sportélvezetet nyújtott Kolozsvár közönségének. A szünetben a játékosok felháborodva panaszkodtak, hogy a KAC játékosai állandóan zsidózzák őket. Nem akartak tovább játszani és csak nehezen tudtam rábírní őket, hogy a második felidőre a pályára menjenek.

Társaságunkban magam is felháborodtam a KAC néhány játékosának viselkedésén, de elégtétel-

lél állapítottam meg dr. Násza, dr. Welzer, Marcin-kiewits és még egyhány régi KAC játékosról, hogy nem ragadtatták magukat sportszerűtlenségre. Azon leszek, hogy a KAC józan gondolkodást vezetve a békés együttműködést biztosítsuk.

NYILTÉR

A „Tükör” című hetilapnak június hó 30-án megjelent számában Kun Andor címmel egy rágalmakkal telt cikk jelent meg, melynek egyetlen állítása sem felel meg a valóságnak, amiért ügyvédem útján úgy a sajtóperet, mint a kártérítési pert megindítottam. Kun Andor, a Bucuresti Record Mondial vállalat társtulajdonosa.

E rovatban közölték a beküldő felelős.

A Zs. N. A. kisdíjazásos feladata földet vásárolni Palesztinában mezőgazdasági célokra. A vásárolt föld a zsidó község tulajdonát képezi s el nem idegeníthető.

Egy doboz 25 L, 100 fa egy kert, 1000 fa egy liget, egy dunam 125 Lei, Nachia 12.500 Lei. Járulékalapítvány 1250 L. Aranykényvi bevezetés 1000 L.

Az Erdély, Bánát, Máramaros és Kőrösvidék területéről befolyó összegek felvételére egyedül a Kolozsvárt (Szentlélek-u. 1.) székhelyű Erdélyrészi Irodát jogosított, mely minden az Új Kelet-ben kimutatott összegért közzétettül az Alap központi főirodájának (Mag. Haulstr. 5.) tartozik teljességgel.

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodájának kimutatása

5681. év szívan 17-24-ig (1921. jun. 23-30-ig) a következő adományok folytak be:

Fa-adományok	1.178 50 Lei
Persely-adományok	311 50 "
Nachia	125 "
Aranykényvi bevezetés	760 "
Összesen:	2.375 - Lei

Aranykényvi bevezetés

Megbízogott dr. Friedländer Sámuel Nagyvárad aranykényvi bevezetésére: Rippner Farkas 100-, dr. Markovits Ignác, Klein Emil, dr. Váradi Odón, dr. Spitzer Márton, Weisz Hilda és Jenő, Lang Samu és Lajos, Kovács Kálmán 50-50-, Epstein Samu, Neumann Zsigmond, Blum Zsigmond, Kepes Samu, Hegedűs Nándor, Darvasi Lajos, Leitner Zoltán, Pollák Rózsika, Varga László, Schwatz Ilona, Mayer Sándor, Schweizer János, Márkus Ignác, Báth Féri, Rosenthal Ferenc, N. N. 25-25-.

Összesítés

Nagyvárad	1140 - Lei	8525 - Lei
Szilágysomlyó	590 - "	595 - "
Kolozsvár	85 * 50	18186 * 66
Vulkán	275 * 50	888 * 50
A többi hely ékekből	10 - "	131678 * 42
Jelen számunkban:	2375 - L	159855 * 58 L

Gyűjtések használt helyekről!

Ezen a héten a következő helyekről folytak be helyegadományok:

Kolozsvárról: Keren Hajjászód Erdélyrészi Osztálya, az „Új Kelet” kiadóhivatala, II. Somér csapat. **Brassóbról:** Hirsch Zsigmond, **Tekéről:** Rotschild Eszter. **Bethlenből:** Pollák Lipót. **Maroshegyről:** Gara Mór. **Prágából:** Surányi József, orvostanhallgató.

Helyreigazítás: Mult kimutatásunkban a száznári C. Sz. II. ligetjébe eddig nem 10.761, hanem 761 fa folyt be. Ugyancsak mult kimutatásunkban tévesen nem Teleki, hanem „Tokai” zsidók kerje indult meg.

Jaar Transzilvanija

Chorsath Naare Transzilvanija

Erdélyi Gyermekléteje

(Purimi gyűjtés)

Szállágyosnyó: Wollner Béla III. g. o. t. 160-, Kellér Iván 50-, Goldstein Jenő VI. g. o. t. 270-, Tevjovits Ignác 30-, Harskovits Ernő VI. g. o. t. 60-, Rosenberg Miklós 20-.

Déva: Fischer Gizella 10-. (Eddig befolyt 86.968 * 75 = 1478 fa.)

A Nagyvárad Cionista Szervezet I. ligetje

Blum Izidor né sz. Sonnenschein Jozsefn kertje

Ophelden Bucurest 1 fa, Klein Ignác Nagyvárad 2 fa (számbéjan kívül mult évről el nem számolt ékelelt). **Schwartz Márton gyűjtése Mezősteleg:** Ritter Albert 50-, Garay Bertalan, Fenyvesi Ferenc, Aron N., Weisz Vilmos 25-25-, Schwartz David és Márton 30-. A nagyvárad Új Kelet-estélyen egy ismeretlen fiatalembernek vissza nem adható 25-, Freiberger József 100-.

(Eddig befolyt 1.288 * 50 = 51 fa.) 380-
(A nagyvárad C. Sz. I. ligetjébe eddig befolyt 2866- = 130 fa.)

„Ezra” Főiskolai Hallgatók Egyesülete

Megbízogott Izrael Abrahamné kertje

Inoze David gyűjtése 123 * 50. [Eddig befolyt 514- = 44 fa.]

[Az „Ezra” F. S. E. ligetjébe eddig befolyt 6113- = 592 fa.]

„Uj Kelet” Ligetje Kolozsvár

Marton Ernő kertje

A „Tarbut” leánygimnázium II. o. tanuló, szeretett tanárnőjük, Herz Szidonia nevére hálaük kifejezésül 3 fa.

[Eddig befolyt 575- = 28 fa.]

[Az „Uj Kelet” ligetjébe eddig befolyt 3.534- = 305 fa.]

[Jaar Transzilvanijába eddig befolyt 282.686 * 62.

Minden zsidó házba egy persely!

Persely

Vulkán: Smilovits Samu 115-, Schwarzmann Hermann 55-, Reingewürtz Hermann 30-, Reingewürtz Lipót 20-, Berkovits Gidály 14-, Szendrovits Ignác 11 * 50, Reingewürtz Samu, Rosenthal Armin, Katz Fischel 10-10-. [375 * 50]

Kolozsvár: Rosenberg és Braunstein 36-. 311 * 50

Nachia

Kolozsvár: „Tarbut” leánygimnázium III. o. tanuló hálaük és szeretett jóélt tanárnőjük, Katz Róza nevére 1 dunam. 125-

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája.

Főszervező: DR. FISCHER JOZSEF

Felbőce szervező: MARTON ERNŐ

Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság

Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Paros József-ut.) 48.

Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.

Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, diszmu- és konyhaberendezési cikkekből.

Befültes- és üborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségű en legolcsóbb árban kaphatók

Táblalüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegáruk —
Porcellánáruk — Wilhelmsburgi köedény — Keretlecek
waggontételeiben is kaphatók

Komlós Testvéreknel

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Kérjen árajánlatot!

Kiárusítás

az ország legnagyobb áruházában

Luca P. NICULESCU fiókja

Ciuj, „FEMÉR BÁRÁNY”-palota
Calea Regele Ferdinand.

POTON ARON

csak silány árut kaphat, azért ne dőljön be alacsony áraknak. Fáradjon mielőbb ezen áruházba és meg fog győződni, hogy csakis

első minőségű cikkek árul-
garantált színtartó tunk ki
angol- és francia Lej

Angol mintás karton.....	1 mtr	7.-
Angol mintás karton cloth..	1 mtr	10.-
Francia mintás mosó-delen	1 mtr	12.50
Angol mintás crep	1 mtr	12.50
Japán mintás crep	1 mtr	14.-
Francia mintás karton	1 mtr	14.-
Angol mintás batist	1 mtr	14.-
Török mintás karton	1 mtr	18.-
Selymezett szövetek	1 mtr	25.-
Ugyanazok selyem nélkül ..	1 mtr	23.-
Francia mintás marchize..	1 mtr	25.-
Francia mintás foulard	1 mtr	25.-
Fehér broszé, francia	1 mtr	15.50
I-a angol zefir.....	1 mtr	8.-
I-a angol zefir.....	1 mtr	10.-
Siffon vászon	1 mtr	11.50
Siffon vászon	1 mtr	14.-
Siffon vászon	1 mtr	15.-
Siffon vászon	1 mtr	16.-
Siffon vászon	1 mtr	17.-
Siffon vászon	1 mtr	18.-
I-a molino	1 mtr	9.50
I-a molino	1 mtr	10.50
I-a molino	1 mtr	11.50
I-a molino	1 mtr	13.50
Férfi harisnya	Párja	8.-

Eladás nagyban és kicsinyben

Utlevélek látványosságát és bármely más bukaresti megtekintést vállaltunk. Állandó megbízható kúriszolgálatot tartunk. — „BOLANA” Póter 4. l. emelet

A legjobb rum- és likör-essenciák

a legolcsóbb árban kaphatók 1253

Glück Henrik gyárában

Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

Kérje mindent a legfinomabb **PÉNZES CSOKOLÁDÉT,** mert ha van szerencséje, MINDEN TIZEDIKBEN PÉNZ VAN 20 leit is találhat benne

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vasárnapon 2 sorosul a le.
Több soros apróhirdetés ára 10 lel.

Fűszer-üzlet lakással átadó. Leveleket „Megegyezünk” jelleg alatt a kiadóhivatal továbbítja.

Két intelligens fiatalember butorozott szobát, esetleg két ágyat keres. Cim: Gombos-nyomda, Minorita-utca.

Eladó egy 10 m. hosszú 7 méter széles vízhatlan ponyva. Hoffmann Tivadar mérnöki irodája Cluj, Str. Reg. Maria 38.

Jeremiás Zsigmond szesz, rum, likőr és cognac gyára

Szatmár, Károlyi ház.

Talp és bocskor!

Állandó nagy készlet kifüggesztéssel gyári készítményű, elsőosztályú talp 45-50 leles árban kg-ként, uryasintén elsőrendű bocskor kapható egészben és felvágva. — Kicsinyben és nagyban **Sámszon Manó** bőrgyárában Gyufagyár-utca 1.

Cyrcsán raktár étellenében. 1009
Telefon-szám: 886 — és — 887

Ha gyermeket elegánsan és olcsón akarja öltöztetni, úgy szükségletét kizárólag gyermekruhák- és sapka-gyári raktárában, Str. Julia Maria 5., eszt. ÖZÖJE

Csak egy ut vezet az erdőhöz, egészségnek a páratlan hatáson

HIGIEA BŐSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeri Gyár
1214
CLUJ — KOLOZSVÁR

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii 17. Mútyás király-tér 26.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és waggon-forgalom a külföld, valamint a belső minden irányból és irányba. — — — Pórvárdi viszonyítás és felülvizsgáló iroda.

KERESKEDŐK FIGYELMÉBE! Megmaradt pamutfonalak bérszövését elvállalja: az **Erdélyi szövőgyár**
P. Mih. VII. (Széchenyi-tér) 19. Tornauitca

BIROUL DE EXPEDITIE „BANAT“
Speciális gyűjtő-forgalom. Vasúti szállítások. Bukarestből Nagyrománia minden állomására, kísérettel és teljes garancia mellett mindenféle kár megtérítésével. Speciális forgalom Bukarest és Kolozsvár között két és fél napon belül, a legelőnyösebb díjtételek mellett
Mohor, Rauffzca, Marcu Stark & A. Lupovici Bucurest. Cal. Moziilor 47
FIÖK: „UNIO” SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT CLUJ, PIATA UNIRII No. 2

Ha Brassóban jár, ahol állandóan a legjobb minőségű és legolcsóbb szalon cikkek vannak készletben **Klein József és Fia**
Brassó, Kolostor-u. 24. R. kath. templommal szemben
Kadima kiadvallalat rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.

Figyelem! Saját érdekében olvassa el! Figyelem!
A legzamatosabb és legfinomabb pörkölt kávékeverékek
juliuss hó elsejétől kezdve kaphatók:
„Réz” minőségű kilogramja 24.— lei
„Ezüst” minőségű „ 36.— lei
„Arany, „ „ 48.— lei
Pálmai és Forizs csemege- és fűszerárházában Főter 23
A nap minden órájában friss pörkölés

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Figyelem! Olcsó drak! Figyelem!
1/4 céma fejkendő . . . tucat 90 lei
1/4 Köpper fejkendő . . tucat 120 lei
1/4 vászon zsebkendő . . tucat 36 lei
180-as Brocat sarga fejkendő tucat 180 lei
Női himzett vászon ing darabja 35 lei
Női harisnya, fekete, fehér, harna, tucat 100 lei
„GLORIA”
kötött-, szövöttáru nagykereskedés
CLUJ — KOLOZSVÁR, Székypalota

Saját érdekében ne cserélje össze a céget
NAGYBANI rövid-, kötött-, ciszmu- és gyermekjáték-üzletemet saját raktárámba helyezem át
Eisenstädter Fülöp
Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 13
Minden cikket leszállított árban árusítok

Megnyílt a forgalom!
Tisztelettel értesítem a vevő körömet, miután a postaforgalom lehetővé vált, módomban áll gyorsan és pontosan vevőimet a legolcsóbb és legjobb minőségű áruval kiszolgálni. — B. rendeléseiket elvárva — teljes tisztelettel
Winkler Mór és Társa
szalámgyár

S. Schlander & M. Wisner
Bucuresti, Strada Smardan No. 24
En-gros raktár: Aranyemlék, zseb-, falikéni ezüsttárgyak, óras- és ékszerészeti műszerek, furnitúrák, jól szortírozott raktárakban állandóan és különösen olcsó árban kaphatók

Sárga kocsikenőcs gépszőr, szappan és mindenféle növényolajok vagon-tételben kapható „MERCUR” vegyigyár Cluj, Kriza-u. 4

PANAMA KALAPOKAT
felelősség mellett a legszababban és leggyorsabban tisztítanak
KOHN N. EMIL
villanyerőre berendezett férfi- és női kalapműhelyében
Cluj, Reg. Ferdinand (Ferenc József-ut) 37

Bozndr és Szántó
Erdélyi kereskedelmi r. t.
CLUJ, — (KOLOZSVÁR).
Calea Reg. Ferd. No. 70.
(volt Ferencz József-ut).
Erdély legregibb bor sör és aszsznagyerkeskedése, likőr, rum és cognac gyára. Specialisuradalmi fajborok, szilva- és seprúpálka. 1147

„Melissát” kérjen, ha finom cukorkát akar!

Minden házban fontos!
Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a párnatoll-, vatta-, lószőr- és gyapjútisztítása, melyet gőzerőre és vegytisztításra berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan vállalok
Raktári árak kész párnákat és tollat Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás
Stern Salamon Bocskay-utca 9.